

ELS ECOLOGISTES CATALANS HAN ESTAT SOLIDARIS ARREU DEL MÓN

Els referents llunyans: d'Àfrica a Oceania

L'ecologisme català ha rebut també influències significatives de destacats ecologistes i activistes d'Amèrica Llatina, Àfrica, Àsia i Oceania. Els més destacats han vingut de la mà de l'associació Una Sola Terra i d'altres gràcies a les xarxes solidàries de les nostres ONG.

Santiago Vilanova

PERIODISTA I CONSULTOR AMBIENTAL

El malaurat José Lutzenberger (vegeu *USERDA*, núm. 15) va donar-nos el 1989 les primeres informacions sobre l'estat ambiental de la selva amazònica i ens va advertir de les conseqüències de la desforestació del més gran pulmó d'oxigen del planeta sobre el clima d'Europa. Els moviments maputxe a Xile i Sinchi Sacha d'Equador, representats per Carolina Manque i Catalina Sosa, igual com Marcos Terena ho va fer amb els pobles indígenes amazònics, ens aportaren la visió del pensament ecologista des dels sectors més pobres i marginats. De la mateixa manera, l'activista Vandana Shiva, que ha vingut nombroses vegades a Barcelona, ens ha traslladat la veu del continent asiàtic i de moviments com el chipko, que defensa els boscos de la sagrada Himàlaia. Wangari Maathai, que esdevindria Premi Nobel de la Pau el 2004, va presentar-nos la tasca del moviment ecologista africà i del Green Belt Movement.

D'Oceania ens ha arribat el missatge ecologista i antinuclear de Bengt i Marie-Thérèse Danielsson, malaurat matrimoni defensor de la cultura marorí, així com de del grup Hiti Tau i d'Oscar Temaru, avui president de la Polinèsia francesa. Tots ells van lluitar contra les proves atòmiques als atols de Mururoa i Fangataufa.

Llatinoamèrica, l'ecologia dels pobres

Les relacions amb el pensament ecologista llatinoamericà s'incrementaren durant la nostra presència a la Cimera de Rio el 1992, on ens retrobarem, entre d'altres, amb José Lutzenberger, esdevingut ministre de Medi Ambient del Govern de Collor de Mello, i Miguel Grinberg, editor a Buenos Aires de la revista *Mutantia*. Lutzenberger fou desestabi-

litzat i va caure del govern per la pressió de les màfies forestals, afectades per les mesures que va decretar de protecció de l'Amazònia i les ampliacions de les reserves indígenes. Va ser una de les personalitats que va inaugurar el primer simposi internacional Una Sola Terra (UST) el 1989. Lara Lutzenberger porta ara amb gran eficàcia la Fundació Gaia creada pel seu pare a Porto Alegre. La revista *Mutantia*, d'una altra banda, va ser durant els anys vuitanta i noranta un referent del pensament ecologista llatinoamericà. Grinberg estava connectat amb el Sierra Club, The Friends of the Earth, The Cousteau Society i era membre de la Junta de Directors del Centre d'Enllaç pel Medi Ambient de Nairobi.

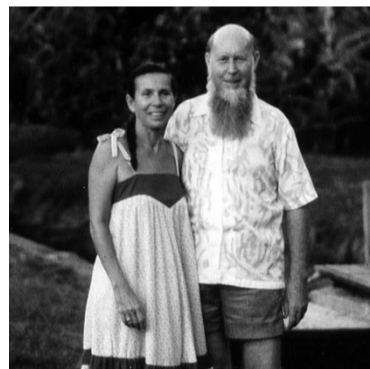
L'altra publicació era la *Revista del Sur*, editada a Buenos Aires i coordinada per Roberto Bissio i Martin Khor, i que ha esdevingut l'òrgan de comunicació dels intel·lectuals antiglobalització i dels ecologistes llatinoamericans. Editada per l'Institut del Tercer Mundo disposa d'acords i col·laboracions amb la revista *Ecología Política*, creada per l'economista Joan Martínez Alier.

No podem oblidar, però, el destacat paper que va tenir l'agrònom René Dumont en la denúncia al mal desenvolupament d'Amèrica Llatina amb els seus llibres i articles, especialment el publicat el 1981 dedicat als problemes ecològics de Mèxic, Brasil i Colòmbia.

El juny de 1992 Alternativa Verda va fer contactes amb el Moviment pela Sobrevivència Na Transamazônica a Altamira, ciutat situada a la conca del Xingú. El lema de l'organització és «Viver, produzir, preservar» i proposa un desenvolupament sostenible i una relació convivencial amb les reserves indígenes. A la Universitat de Parà, a Belém, es treballa per aplicar les energies renovables i un model energètic autosuficient per a la regió. La vinguda a Barcelona de Marcos Terena, president del Comitè Intertribal i coordinador de la Conferència Mundial dels Pobles Indígenes sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament, va permetre veure esperances en el futur de la protecció de la selva amb l'arribada de Luiz Ignácio Lula da Silva al poder. La corrupció en el govern del Partit dels Treballadors i l'incompliment de les promeses electorals (prohibició de cultius transgènics, desnuclearització, programa Fame Zero, reforma agrària, protecció de l'Amazònia)

ha fet que durant el 2005 els set diputats del Partit Verd de Gilberto Gil abandonessin el govern. Deu anys després els mateixos lobbies que van tombar José Lutzenberger feien caure el que s'esperava que havia de ser el govern més progressista i ecologista d'Amèrica Llatina.

A més de Brasil, Catalunya ha tingut també una extraordinària solidaritat amb el moviment maputxe de Xile a causa del projecte hidràulic Ralco a l'Alt Bio-Bio, on viuen les comunitats indígenes maputxepuentxe, tot fent-se manifestacions

BENGT DANIELSSON I LA SEVA DONA MARIE-THÉRÈSE DANIELSSON A TAHITI.

a Barcelona amb l'objectiu de fer arribar el problema a tots els consumidors d'electricitat d'Endesa, l'empresa patrocinadora del projecte.

Àfrica, espoliada

El 1986 René Dumont va publicar un assaig titulat *Pour l'Afrique, j'accuse*. En forma de diari d'un agrònom al Sahel en vies de destrucció, va ser la primera denúncia contra el colonialisme i els dirigents africans còmplices de l'explotació dels recursos naturals i estratègics. L'any 2000 François-Xavier Verschave, president de l'associació Survie, seguint l'exemple de Dumont, publica *Noir silence* on investiga totes les corrupcions dels governs africans i les complicitats amb societats transnacionals.

Una Sola Terra convidà René Dumont el 1989 a parlar del futur del continent africà en una jornada inoblidable al Museu de la Ciència. El 2000 vam continuar parlant d'Àfrica amb Edgard Bossoken i Grégoire Ambadiang de Mendeng, pare i fill, dos camerunesos exiliats i partidaris d'una reforma política que freni l'explotació dels boscos tropicals i el robatori de gas i de petroli per part de les companyies internacionals.

Àfrica ha estat també present en el pensament ecologista català a partir

EL MALAURAT THOR HEYERDAHL, AMB SANTIAGO VILANOVA, DURANT LA SEVA INTERVENCIÓ A L'AJUNTAMENT DE BARCELONA EL 5 DE JUNY DE 1999.

de la visita a Barcelona el desembre de 1996 de Wangari Maathai, líder del Green Belt Movement, Premi Nobel de la Pau 2004 per la campanya de repoblació forestal feta a Kenya i la seva tasca educativa i ambientalista (vegeu *USERDA*, número 05).

La presència de membres d'Alternativa Verda (Pere Carbonell i Josep Puig) a la Conferència de Johannesburg sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament Sostenible va obrir noves portes de relacions amb les principals ONG africanes.

Una Sola Terra va iniciar alguns ecoprojectes a Tunísia —concretament una reserva de tortugues a les illes Kuriates— que no van fructificar. I actualment s'han creat relacions amb artesans de Safi (Marroc) interessats en la creació d'un forn solar per coure ceràmica i evitar la crema d'arbres.

Del continent asiàtic també ens han arribat aportacions decisives. Els contactes amb el moviment ecologista a l'Índia foren el resultat de les informacions rebudes de Teddy Goldsmith i *The Ecologist*, que havia rodat un documental sobre el moviment chipko a l'Himàlaia i el dirigent, Sunderlal Bahuguna.

La Fundació Schumacher ens va transmetre també importants contactes amb fundacions i associacions de l'Índia dedicades a les tecnologies apropiades i sostenibles, com l'Indian Development Group. Vandana Shiva, l'activista i intel·lectual més popular i coneguda del país, Premi Nobel Alternatiu i Global 500, va exposar-nos la seva tesi ecofeminista durant el simposi internacional «Dona i Desenvolupament Sostenible», organitzat per Una Sola Terra el desembre de 1996.

De l'Índia ens arriba al mateix temps la tasca d'Anil Agarwal, fundador del Center for Science and Environment de Nova Delhi, que s'afegeix a una sèrie d'intel·lectuals ecologistes asiàtics impulsors de les energies renovables i guardonats amb el Premi Nobel Alternatiu que atorga anualment la fundació sueca The Right Livelihood Award, com Sulak Sivaraksa (Tailàndia) i Martin Khor i Anwar Fazal (Malàisia), entre d'altres.

Mururoa, mon amour

Del Pacífic tenim els referents més llunyans a la Polinèsia i a l'illa de Pasqua. Ens hi apropem a través de la

lectura dels llibres (*Mururoa, mon amour*, *Mururoa, notre bombe coloniale*) i articles de Bengt Danielsson, un membre de la famosa expedició Kon-Tiki organitzada per Thor Heyerdahl el 1947, i resident a Tahití amb la seva esposa i col·laboradora Marie-Thérèse. Lluitadors contra el colonialisme francès i les proves atòmiques als atols de Mururoa i Fangataufa, van ser reconeguts internacionalment en rebre el Premi Nobel Alternatiu el 1991.

El 5 de juny de 1999, Dia Mundial del Medi Ambient, Marie-Thérèse i Thor Heyerdahl van parlar en el Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona sobre el futur de la Polinèsia i establiren els ponts de diàleg amb els ecologistes i independentistes polinesis (Oscar Temaru, alcalde de Faa ha esdevingut president de la Polinèsia i Gabriel Tetiarahi del grup Hiti Tau).

Posteriorment, un viatge de membres d'Una Sola Terra a l'illa volcànica de Pasqua, agermanada amb Olot, el desembre de 2001, amb la col·laboració de l'Institut Català de l'Energia, serviria per fer un estudi sobre l'autosuficiència de Rapa Nui amb l'objectiu d'introduir les energies renovables i el reciclatge i frenar la degradació provocada pel turisme i la mala gestió dels recursos de les autoritats d'Hanga-Roa.

Per una altra banda, Greenpeace va ajudar durant els anys noranta a crear consciència sobre la situació a la Polinèsia. També, la informació subministrada per Alternativa Verda basada en el fet que els residus radioactius de la central de grafit-gas de Vandellòs I, ja desmantellada, van ser utilitzats, després de ser enviats i tractats a Marcoule, com a combustible per a les proves franceses de la Mururoa, va crear indignació en el moviment antinuclear. El 26 de juliol de 1995 les ONG catalanes van acomiadar al port de Barcelona el vaixell VP Greenpeace que es dirigia a Tahití per incorporar-se a la Flotilla de la Pau, organitzada per protestar contra les proves nuclears. Des de llavors, en l'imaginari ecologista el Pacífic de Paul Gauguin, Jacques Brel, Bengt Danielsson i Thor Heyerdahl ha esdevingut un símbol de la lluita contra el colonialisme nuclear i la defensa de les cultures primitives. I la llum d'aquest imaginari nodreix la nostra esperança i el nostre combat.